

สำนวนในเพลงไทยสากล

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง, ถ้อยคำที่ไม่ถูกไวยากรณ์แต่รับใช้เป็นภาษาที่ถูกต้อง, การแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ หรือหนังสือแบบหนึ่ง ๆ (พจนานุกรมฯ 2525 : 805)

ในเพลงไทยสากล ผู้แต่งนิยมใช้สำนวนในลักษณะตัดแปลงสำนวนเดิมและสร้างสำนวนขึ้นใหม่

ตัดแปลงสำนวนเดิม

การตัดแปลงสำนวนเดิมในเพลงไทยสากล คือการเปลี่ยนแปลงคำหรือข้อความ และเพิ่มคำหรือข้อความของสำนวนเดิม เช่น

สี่ช่อให้ควายเพ้อฝัน

เมืองไทยไม่ใช่เมืองควายบอย

บ้านอำนาจชาติปัญญา

ไทยแลนด์ไม่ใช่แดนดินใคร

เอามั้ยดีมีชัยเขารู้อัน

อย่าปล่อยให้มีปัญหา

พลาดล้มลงมาหมาไม่มอง

อย่าสี่ช่อให้ควายเพ้อฝัน

เข้าโรยยาหอมกันเข้าไป

สำนวน "อย่าสืขอให้ควายเผือก" ตัดแปลงมาจากสำนวน "สืขอให้ควายพัง" หมายถึงปวชการ
ทำเสียเวลาเปล่า ไม่มีประโยชน์

ดาบหลายคม

ล้มหรือไม่ล้ม	ใครจะ ไปรู้ได้
วงการมวยไทย	มันวุ่นวายสับสน
คนยังงั้น	คนนั้นยังงี้
มองดูดีดี	แล้วมันเป็นดาบหลายคม

(7.16)

สำนวน "ดาบหลายคม" ตัดแปลงมาจากสำนวน "ดาบสองคม" หมายถึง สิ่งที่น่าให้ผลทั้งทางดี
และทางร้าย

ออกกว้างสามทบ

ชานชลาหรือศาลาพักร้อน	ต้องเที่ยวเดินตะลอนหาไปเรื่อย
ต้องเดินรอนชวนชวาย	ด้วย เป็นลูกผู้ชายมือกว้างสามทบ

(3.6)

สำนวน "ออกกว้างสามทบ" ตัดแปลงมาจากสำนวน "อกสามศอก" หมายถึง ลูกผู้ชายต้องมี
ศักดิ์ศรี มีความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง

ลูกไม้ไม่ห่างจากโคนต้นไม้

เสียงคำไม่ต้องหาคำแปล	คำพ่อล่อแม่ก็ปฐาตายาย
ห้ามปรามเดี๋ยวจะถูกเลขท้าย	เป็นเรื่องผู้ใหญ่ผู้เฒ่าตีกัน
ดีกันก็รวมหัวใช้เรา	ใช้ไปซื้อเหล้าใช้ดูต้นทาง
ทำตัวให้เด็กดูตัวอย่าง	<u>ลูกไม้ไม่ห่างจากโคนต้นไม้</u>

(5.25)

สำนวน "ลูกไม้ไม่ห่างจากโคนต้นไม้" ตัดแปลงมาจากสำนวน "ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น"

หมายถึงลูกข้อม ไม่ต่าง ไปจากพ่อแม่

ปั้นแตงน้ำให้ท่วมนภา

พ่อ โศคร้ายถูกกฎโทษทัณฑ์

จึงแปรผันให้ทางร้างไกล

ถูกกักขังด้วยกฎโทษภัย

มิใช่กฎกรรม

ถูกละห์ร้ายข่มขู่คุกคาม

ปั้นแตงน้ำให้ท่วมนภา

(3.1)

สำนวน "ปั้นแตงน้ำให้ท่วมนภา" คัดแปลงมาจากสำนวน "ปั้นน้ำเป็นตัว" หมายถึง เสกสรรปั้น เรื่องที่ไม่มีมูลเลยให้มีเป็น เรื่องขึ้น

หมูเข้าปาก

เขาขอเงินแค่เพียงหนึ่งพัน

หมูเข้าปากฉันเดินหน้าบานรีบกลับ

พอไปให้ร้านดูลมแทบจับ

ทองเก็บริบ ฉันรับและ รับและ

(29.26)

สำนวน "หมูเข้าปาก" คัดแปลงมาจากสำนวน "อ้อสเข้าปากข้าง" หมายถึง สิ่งที่ตกอยู่กับผู้อื่น แล้วข้อมไม่มีทางจะได้คืน ไม่มีโอกาสจะได้คืน

คบคนให้ดูหน้าดูหลัง

พ่อ เตือนพ่อสอนเจ้าเท่าไร

อ้อลำไยนี้ไม่ข้อมเชื่อฟัง

ว่าคบคนให้ดูหน้าดูหลัง

อย่าเชื่อฟังคำคมของผู้ชาย

(17.7)

สำนวน "คบคนให้ดูหน้าดูหลัง" คัดแปลงมาจากสำนวน "คบคนให้ดูหน้า ชี้อผ้าให้ดูเนื้อ" หมายถึง คบหากับบุคคลใด ก็ควรจะดูนิสัยใจคอเขาให้ดีเสียก่อน

จุดหมายแค่ เอ้อมมือ

ความกลัวฝังดิน

ต้นรณสู์ความจริง

อิงแอบด้วยศรัทธา

ปรารถนาแรงกล้า

จุดหมายแค่เอ้อมมือ

(39.7)

สำนวน "จุดหมายแค่เอ้อมมือ" ตัดแปลงมาจากสำนวน "จุดหมายแค่เอ้อม" หมายถึงความ
สำเร็จอยู่ใกล้มาก

ตาบอดทะเล้นสอดเห็นอยู่เรื่อย

เวลาวารีมีหรือจะคอยใคร

อึดอณมีดีเมินชะจนล่อยไป

จ้อยเลยเป็นยังงใจ

ก็ไม่อยากทำยามดวงดี (ที่เคยสุขดีนะ)

ไม่เคยก็เคยชะ

อย่าละโอกาสทอง

ทำไมตะ โทนร้อง

ถากถางคนที่เคย

คนตาบอดทะเล้น

สอดเห็นอยู่เรื่อย

ตาดีกลับทำเฉย

ไม่รับเคยกับใคร

(25.34)

สำนวน "ตาบอดทะเล้นสอดเห็นอยู่เรื่อย" ตัดแปลงมาจากสำนวน "ตาบอดสอดตาเห็น" หมายถึง
ถึง ไม่ได้รู้ไม่ได้เห็นอะไรด้วยตนเองแต่แสดงว่ารู้เห็น

เอาหน้าสู้หนึ่ง เอาหลังสู้ฟูก

แม่เอนาง ไกลถิ่น

แม่ดอกผืนเมืองเหนือดินไทย

ตัวเฟิงออกจากไซ

ต้องรับใช้ครอบครัว

โอไอนางเอยแม่สายบัว

เอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ดิน

ไม่เคยพอกินจึงผิดเส้นทาง

เอาหน้าสู้หนึ่งเอาหลังสู้ฟูก

ถึงใครดูถูกดีกว่าจากความจน

(39.26)

สำนวน "เอาหน้าสู้หนึ่ง เอาหลังสู้พุก" ดัดแปลงมาจากสำนวน "เอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ดิน" หมายถึง หญิงสาวยอมค้าประเวณีเอาร่างกายแลกกับเงิน

ผู้หลกมากร้าย

กายของชายคนที่ชื่อบัวลอย	เหยียบระเบิดร่างห้อย
ปกป้องอธิปไตย	ให้บรรดาผู้หลกมากร้าย
ได้อยู่กินอาศัย	อย่างมีหน้ามีตา

(5.10)

สำนวน "ผู้หลกมากร้าย" ดัดแปลงมาจากสำนวน "ผู้หลกมากดี" หมายถึง ผู้ที่มีนิสัยไม่ดี

ควาขจนตรอก

ทรัพย์สิน ไม่มีสะสม	อยู่ในสังคมด้วยความสุขซี
ปริญญาฉันไม่เคยมี	ความรู้พอดีนอ่านออกเขียนได้
ไปทำงานรับจ้างก็ทำจริง	ฉันทำทุกสิ่งยกเว้นประจบเจ้านาย
วัดคนเข้าวัดกันที่น้ำลาย	ลาก่อนเจ้านายฉันไม่ใช่ <u>ควาขจนตรอก</u>

(5.4)

สำนวน "ควาขจนตรอก" ดัดแปลงมาจากสำนวน "หมาจนตรอก" หมายถึง จวนตัวไม่มีทางหลบเลี่ยงก็ฮึดสู้ แข็งใจสู้ เมื่อไม่มีทางหนี เพิ่มความหมายของคำว่า "ควาข" ซึ่ง หมายถึง ความโง่งงไปด้วย

สร้างสำนวนขึ้นใหม่

สำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ในเพลงไทยสากลนี้มักจะเป็นคำพูดประชดประชัน ๗ ได้ใจความ กระชับจับใจคนฟังจนเป็นคำพูดติดปาก เนื้อหาของสำนวนมักเป็นการประชดประชัน เสียดสีสังคมทั่วไป เช่น

ไม่มีเงินทองคณมองเหมือนหมา

หนังสือหน้าหา	ก็ เร็ยจนมาหลายปี
จะทำงานกันแต่ละที	เหมือนคน ไม่มีปริญญา
ค่าแรงก็ทำงานทำก็หาซาก	จะหาสินทรายไปบาท ก็หาซากเอื้อมระอา
<u>ไม่มีเงินทองคณมองเหมือนหมา</u>	ถ้าเกิดใหม่ชาติหน้าให้เป็นหมาดีกว่าคน

(19.19)

สำนวนนี้เสียดสีค่านิยมของสังคมไทย ที่ยกย่องคนมีเงิน ดูถูกคนยากจน

สบายกว่ากันเยอะเลยอยู่เฉย ๆ ดีกว่า

<u>สบายกว่ากันเยอะเลย</u> (สบาย)	<u>อยู่เฉย ๆ ดีกว่า</u>
สบายกว่ากันเยอะ	สบาย สบาย
สบายกว่ากันเยอะเลย	อยู่เฉย ๆ ดีกว่า สบายกว่า

(5.27)

สำนวนนี้เสียดสี นิสัยของคนไทยที่ชอบความสบาย ไม่ยอมสนใจรับรู้หรือรับผิดชอบต่อสังคม

โชคดีที่ตายก่อน

ชมรมคนจน	คนข้างถนน	คนมีปัญญา
คนรวยล้านฟ้า	เขามองลงมา	เห็นเราเหมือนกัน
แต่เห็นเป็นเศษ	เนื้อที่ยังหายใจ	อยู่ไปก็แค่นั้น
ได้แต่हारือกัน	จะเป็นใคร	<u>โชคดีที่ตายก่อน</u>
<u>โชคดีที่ตายก่อน</u>	<u>โชคดีที่ตายก่อน</u>	

(39.6)

สำนวนนี้เสียดสีสภาพเศรษฐกิจและช่องว่างของสังคมที่คนจนก็จนมากทำให้มองดูเหมือนเป็นคนไม่มีค่า ส่วนคนรวยก็รวยล้านฟ้า ใครตายไปได้ก่อนก็ดีกว่าเป็นคนที่มีโชคดี เพราะคนที่ยังไม่ตายจะต้องดิ้นรนต่อสู้กับความยากจนต่อไป

สำนวนนี้เป็นสำนวนที่ประชดสภาพครอบครัว สามีเป็อภรรยา โดยเปรียบเทียบเม็ยว่าแก่ง่าย แต่
ตายช้า เป็นการแทรกอารมณ์ขันของผู้แต่งด้วย

สมน้ำหน้าช่าสั้นัก

สมน้ำหน้า

สมน้ำหน้าช่าสั้นัก

สมน้ำหน้าช่าสั้นัก

โอย โอย โอย

สมน้ำหน้าช่าสั้นัก

สมน้ำหน้าช่าสั้นัก

รู้ทั้งรู้ตัวเขอมีแพน

ทำไมเราไม่ตัดสินใจ

คิดจะรักเขอมันคงไกลเกินไป เราก็ยังหวัง

(32.13)

สำนวนนี้เป็นการประชดตัวเองที่ไม่เจียมตัว ไปรักคนที่มิเจ้าของแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย